

Motion till riksdagen

1989/90:Fö308

av Bo Lundgren och Wiggo Komstedt

(båda m)

Skånes försvar

Sverige har haft förmånen att kunna leva i fred i mer än 170 år. Vi har därmed sluppit ifrån den förödelse som två världskrig medfört. I fred och frihet har vi kunnat bygga upp ett samhälle, som är väl värt att försvara.

Vi vill fortsätta att leva i frihet, att själva kunna bestämma över samhällsutvecklingen och slå vakt om medborgarnas individuella frihet. En av de allra viktigaste gemensamma uppgifterna blir därmed att bygga upp och vidmakthålla ett så starkt försvar att friheten kan bevaras.

Trots detta har vårt försvar efter hand urholkats. Sedan 1960-talet har det militära försvarets andel av statens utgifter mer än halverats. En normalinkomsttagare betalar idag cirka 135–140 kronor i månaden till det militära försvaret. Denna siffra kan jämföras med kostnaderna för bilförsäkring, hemförsäkring etc.

Det försvarsbeslut riksdagen fattade våren 1987 byggde på en uppgörelse mellan socialdemokraterna och folkpartiet. Redan ett år senare stod det klart att försvarsbeslutet var ohållbart. Bland annat var beslutsunderlaget vad avsåg arméns inriktning inte tillfyllest. I flera andra avseenden som gällde även de andra försvarsgrenarna krävdes omedelbara förstärkningar.

Arméchefens utredning, som våren 1988 överlämnades till överbefälhavaren och regeringen, visade att armén sedan flera år glidit in i en ekonomisk, organisatorisk och personell kris som inte kunde hävas utan dramatiska och långtgående nedskärningar av såväl krigs- som fredsorganisation med de förutsättningar som givits i 1987 års försvarsbeslut.

Inom försvarsstaben har sedan försvarsbeslutet bedrivits ett omfattande utredningsarbete som gällt hela försvarsmaktens problem och framtid. Arméchefens utredning inarbetades i de underlag överbefälhavaren överlämnade till regeringen efter valet i september 1988.

Överbefälhavarens underlag bestod av två delar. Dels en femårig inriktning av försvarsmakten med den medelstildelning som beslöts 1987 (FU 88). Denna inriktning måste betecknas som ett skräckscenario med bl.a. en reduktion av arméns brigader med mer än 30 procent. Dels ges en inriktning av försvarsmakten fram mot år 2010 (FMI 2000). Här angav ÖB vad han ansåg vara ett minimum för att långsiktigt klara de uppgifter försvarsmakten har att lösa.

I november 1988 beslöt regeringen att tillmötesgå kraven från bl.a. moderata samlingspartiet på en ny försvarsutredning, tidigareläggning av nästa försvarsbeslut och en upplösning av den särskilda kommitté som hade att utreda arméns situation.

Den nya utredningen tog med förtur fram ett underlag för beslut om främst arméns utveckling under hösten 1989. I proposition 1989/90:9 föreslog regeringen på denna grund en neddragning av arméns fredsutbildning med utgångspunkt i en kraftig reduktion av dess krigsorganisation. Moderata samlingspartiet motsatte sig nedläggningen av brigadproducerande fredsförband med hänsyn till att antalet brigader i krigsorganisationen skulle vara minst 21.

Skånes läge

Skåne är ett av landets mest tätbefolkade landskap. Det svarar för en omfattande produktion av för hela landets försörjning viktiga jordbruksprodukter. Med tyngdpunkt i kuststäderna finns i Skåne ett flertal betydelsefulla industrier som är av avgörande betydelse för den fortsatta varuförsörjningen under avspärning eller krig.

Säkerhetspolitiskt och militärgeografiskt har Skåne genom sin belägenhet i södra Östersjön och vid Öresund ett mycket utsatt läge. Ett anfall från öst för att nå operationsmål i södra och västra Sverige samt södra Norge för att därmed skaffa sig kontroll över Östersjöutloppen och Kattegatt går över Skåne vid en landstigning i hamnar och på öppen kust kompletterad med omfattande luftlandsättningar. Möjligheterna för sådana operationer har under senare år ökat kraftigt.

Överflygningstiden från baser i omgivande länder till Skåne är bara några få minuter. Överfartstiderna med modernt landstigningstonnage rör sig om några få timmar. Hamnkapaciteten i de stora skånska hamnstäderna är omfattande. Området är mycket sårbart för flyganfall och förvarningstiderna för sådana blir i kustområdena extremt korta. Den skånska öppna terrängen erbjuder dessutom – om försvarets resurser är otillräckliga – goda möjligheter för luftlandsättningar och för mekaniserade förband att nå snabba framgångar.

Det bör också observeras att tillgången på flygbaser i Skåne och dess närområde är stor. Det kan vara av vitalt intresse för båda stormaktsblocken att endera disponera dessa för egen räkning eller förhindra motståndarna att få tillgång till dem.

I FU 88 föreslogs som tidigare sagts kraftiga neddragningar av bl.a. arméns kvalificerade förband. Reduceringar av denna omfattning gör det omöjligt att lösa de uppgifter som idag åläggs de operativa militära cheferna. Särskilt hårt drabbas södra Sverige och Skåne.

Vad krävs?

Det är nödvändigt att tillräckligt snabbmobiliserade, välutbildade och välutrustade krigsförband finns att tillgå för Skånes försvar. Dessa förband måste direkt efter mobilisering kunna möta och hejda samt slå en angräpare så nära kusten som möjligt. Armén bör omfatta minst 20 kvalificerade brigader på fastlandet.

Försvaret måste därför tillföras så stora resurser att krigsförbandens kvalitet kan höjas samtidigt som de får en tillräcklig omfattning. Det förutsätter

en högre kvalitet på grundutbildningen och ett genomförande av repetitionsövningar av kvalificerade förband i full utsträckning. Det krävs också en materiell förstärkning av de skånska krigsförbanden. För att möta de mekaniserade förband som kan komma att användas vid en operation mot Skåne krävs förstärkta pansarvärnsresurser genom bl.a. tillförande av förband utrustade med pansarvärnshelikoptrar. De nuvarande stridsvagnarna måste under 1990-talet ersättas med nya moderna. Medel för studier och påbörjad svensk utveckling av en ny stridsvagn måste avsättas.

Samtidigt som den tekniska utvecklingen har mångdubblat en potentiell angripares möjligheter att med flygstridskrafter nå Skåne har vår egen luftförsvarsförmåga nedgått. Denna utveckling måste vändas. I avvaktan på att JAS-flygplan kan tillföras bör ytterligare minst en jaktdivision sättas upp för bl.a. luftförsvaret av Skåne.

Försvaret av Skåne inleds långt utanför kusterna genom insatser av flygförband och marina förband. Även vad beträffar de senare har försvarsförmågan nedgått. Under de närmaste åren faller flera av marinens fartyg för åldersstrecket. Marinen bör tillföras kustkorvetter och en ubåt utöver försvarsbeslutets inriktning. Civilbefolkningen i Skåne kan komma att bli hårt utsatt redan i inledningen av ett krig genom den förbekämpning som inleder en invasion. Förvarningstiderna är mycket korta, varför det finns behov av skyddsrum som medger vistelse under lång tid. För att utöka förvarningstiderna krävs att tillförsel av luftburen radar prioriteras till områden med kort förvarning. Stora delar av Skåne kan komma att bekämpas även i samband med markstrid. Det krävs därför god tillgång till skydd för civilbefolkningen i form av skyddsrum och skyddsmasker. Liksom när det gäller de militära förbanden måste civilförsvarets undsättande enheter kunna användas direkt efter mobilisering. Fortfarande finns brister i detta avseende.

Fredsförbanden

Försvarets slagkraft och styrka avgörs av hur krigsförbanden organiseras, utrustas och utbildas. Fredsorganisationen måste anpassas till de krav som ställs på krigsorganisationen. Mot den bakgrunden innebär den successiva neddragning av krigsförbanden som blir en följd av försvarsbeslutet 1987 (om inga åtgärder vidtas) också en neddragning av fredsorganisationen.

Riksdagsmajoriteten beslöt hösten 1989 att lägga ned flera brigadproducerade fredsförband. Förslaget i FU 88 om en nedläggning av P 6 och tvåbrigadsutbildning vid P 7 fördes emellertid inte fram. Något definitivt beslut togs inte. Riksdagsmajoriteten beslöt avvakta till dess det står klart om P 6-brigaden skall finnas kvar i krigsorganisationen.

Det är för oss en självklarhet att den pansarbrigad P 6 producerar inte kan utgå ur krigsorganisationen. Som tidigare nämnts krävs minst 20 fastlandsbaserade brigader i krigsorganisationen varav flera välutrustade pansarbrigader. Det är vidare orimligt ur utbildningssynpunkt att samma fredsförband skall producera två pansarbrigader. P 6 måste därför vara kvar som fredsförband. I den mån några rationaliseringsvinster kan uppnås kan en samlokalisering med A 3 i Norra Åsum bli aktuell.

Beslutet om nedläggning av T 4 i Hässleholm byggde inte på ett genomar-

betat underlag. Studier om den framtida underhållsfunktionen i armén har ännu inte fullföljts. Detta måste naturligtvis ske innan något fredsförband bör läggas ned. I varje milo bör dessutom ett trängregemente finnas. Nedläggningen bör således inte genomföras förrän studierna fullföljts.

Mot. 1989/90
Fö308

Hemställan

Med hänvisning till vad som anförts hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurser för Skånes försvar,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om pansarvärn och anskaffning av en ny stridsvagn,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om uppsättning av ytterligare en jaktdivision,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de marina förbanden,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om civilförsvarets undsättningsstyrkor,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om P 6,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförande av nedläggningen av T 4 i Hässleholm.

Stockholm den 24 januari 1990

Bo Lundgren (m)

Wiggo Komstedt (m)